

Ilham & Inspirasi
**SENI DAN BUDAYA
ALAM MELAYU**

disunting oleh
**ROS MAHWATI AHMAD ZAKARIA
SUHAINI MD NOOR**

PENERBIT UNIVERSITI KEBANGSAAN MALAYSIA
BANGI • 2024
<http://www.ukm.my/penerbit>

Cetakan Pertama / *First Printing*, 2024
Hak Cipta / *Copyright* Universiti Kebangsaan Malaysia, 2024

Hak cipta terpelihara. Tiada bahagian daripada terbitan ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau ditukarkan ke dalam sebarang bentuk atau dengan sebarang alat juga pun, sama ada dengan cara elektronik, gambar serta rakaman dan sebagainya tanpa kebenaran bertulis daripada Penerbit UKM terlebih dahulu.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, without permission in writing from Penerbit UKM.

Diterbitkan di Malaysia oleh / *Published in Malaysia by*
PENERBIT UNIVERSITI KEBANGSAAN MALAYSIA
43600 UKM Bangi, Selangor Darul Ehsan, MALAYSIA
www.ukm.my/penerbit
e-mel: www.ukm.my/penerbit

Penerbit UKM adalah anggota / *is a member of the*
MAJLIS PENERBITAN ILMIAH MALAYSIA /
MALAYSIAN SCHOLARLY PUBLISHING COUNCIL
PERSATUAN PENERBIT BUKU MALAYSIA /
MALAYSIAN BOOK PUBLISHERS ASSOCIATION
No. Ahli / *Membership No.* 198302

Atur huruf oleh / *Typeset by*
PENERBIT UNIVERSITI KEBANGSAAN MALAYSIA
43600 UKM Bangi, Selangor Darul Ehsan, MALAYSIA

Dicetak di Malaysia oleh / *Printed in Malaysia by*
PEWARIS GEMILANG SDN. BHD.
No. 27G, Jalan Putra 8, Taman Kajang Putra,
43000 Kajang, Selangor Darul Ehsan, MALAYSIA

Data Pengkatalogan-dalam-Penerbitan
Perpustakaan Negara Malaysia
Rekod katalog untuk buku ini boleh didapati
dari Perpustakaan Negara Malaysia
ISBN 978-629-486-155-8

Kandungan

Senarai Jadual & Rajah ... 9

Prakata ... 15

BAB 1 Jalinan Seni dan Budaya Alam Melayu ... 17

Ros Mahwati Ahmad Zakaria & Suhaini Md Noor

BAB 2 Hubungan dan Pengaruh *Turkic-Turkish* dalam Seni Islam Melayu di Asia Tenggara ... 23

*Muhammad Uzair Ismail, Ros Mahwati Ahmad Zakaria
& Zuliskandar Ramli*

BAB 3 Perkembangan Reka Bentuk Cucuk Sanggul pada
Abad ke-18 ... 48

*Aiqa Afiqah Isnin, Arba'Iyah Ab Aziz & Mohamad Kamal
Abd Aziz*

BAB 4 Songket: Warisan Budaya Seni Melayu Serantau ... 69

Arba'Iyah Ab. Aziz

BAB 5 Tengkolok Pemerintah Kesultanan Perak ... 87

Salina Abdul Manan, Hamdzun Haron & Zuliskandar Ramli

- BAB 6** Apresiasi Barang Kemas Tradisional Melayu di
Malaysia ... 105
*Nazirah Mohamad Ba'ai, Asliza Aris, Hanif Khairi
& Mastura Mohd Jarit*
- BAB 7** Bengkung: Pemakaian Tradisi dalam Budaya Melayu ... 122
Norizan Sajar, Arba'iyah Ab. Aziz & Asliza Aris
- BAB 8** Baju Kebaya Dua Negara Serumpun Malaysia
dan Indonesia ... 140
*Aszulhida Aman, Ros Mahwati Ahmad Zakaria
& Zuliskandar Ramli*
- BAB 9** Seni Bina Tradisional Melayu dan Ukiran Kayu ... 160
Mohd Rosli Saludin & Suhaini Md Noor
- BAB 10** Budaya dan Tradisi dalam Seni Visual Tipografi
di Malaysia ... 184
*Mastura Haji Mohd Jarit, Ruslan Abdul Rahim,
Asliza Aris & Asliza Aris*
- BAB 11** Sosialisasi Gender dalam Filem: Kedinamikan Kekeluargaan
Melayu ... 199
*Rohaya Md Ali, Melor Fauzita Md Yusoff, Nor Hafidah Ibrahim
& Norlizawati Md Nor*

BAB 12 Catan Potret di Malaysia: Satu Tinjauan Awal Revolusi Media
dan Teknik ... 217

Rosliza Abdul Rahim, Mumtaz Moktar & Rafeah Legino

BAB 13 Keintelektualan Melayu melalui Puisi Melayu Lama: Simbol
Pelestarian Bahasa dan Peradaban Bangsa ... 232

Rozita Che Rodi

Rujukan 253

Senarai Penyumbang ... 265

Indeks ... 269

Prakata

Alhamdulillah syukur ke hadrat Allah SWT kerja menyusun dan suntingan artikel berkaitan seni dan warisan alam Melayu dari Persidangan Antarabangsa Pengajian Alam Melayu (PAPAM) 2020 telah selesai dilakukan. Persidangan antarabangsa yang diadakan secara dwitahunan ini telah diadakan di Feng Chia University, Taiwan dalam Bahasa Melayu sepenuhnya. Kerja penyusunan dan suntingan yang terjejas akibat penularan wabak COVID-19 yang melanda dunia telah sedikit sebanyak menjejaskan proses penerbitan buku ini, namun akhirnya berjaya juga disiapkan.

Buku *Ilham dan Inspirasi Seni dan Budaya Alam Melayu* merupakan hasil suntingan kertas kerja pengajian Melayu dari pengkaji Malaysia dan luar negara berkaitan dengan seni dan warisan bagi memudahkan para pembaca memanfaatkan hasil penyelidikan yang telah dijalankan. Berkat kesabaran dan kerjasama antara penyunting dan para penyelidik dari UKM, UiTM, dan IKM, buku ini telah berjaya disusun untuk diterbitkan di bawah geran Dana Penerbitan Buku 2022 (DPB 2022-144) yang dikeluarkan Universiti Kebangsaan Malaysia.

Akhir sekali, kami berharap semoga buku ini dapat dimanfaatkan sebagai satu daripada sumber rujukan berkait tentang pengajian alam Melayu oleh para pelajar, pengkaji dan masyarakat umum bagi memahami falsafah seni dan budaya yang terdapat dan diamalkan dalam masyarakat yang tinggal di alam Melayu.

Ros Mahwati Ahmad Zakaria
Suhaini Md Noor